

LUNDS
UNIVERSITET

Enheten för medie- och kommunikationsvetenskap

B-opsats
Vårterminen 2010

The iconic Disney logo, written in a stylized, cursive script.

En kvalitativ studie av Disneyfilmen *Prinsessan och Grodan*

- En saga där allt är svart eller vitt?

MKV A21:4

Namn: Josephine Rapp, Jonna Nordheim och Viann Jalal

Handledare: Veselinka Möllerström

Examinatorer: Tobias Linné och Sara Von Platen

Abstract

En kvalitativ studie av Disney filmen *Prinsessan och Grodan* – en saga där allt är svart eller vitt?
Skriven av Josephine Rapp, Jonna Nordheim och Viann Jalal, enheten för medie- och kommunikationsvetenskap på Lunds universitet.

Disneys fantastiska och magiska värld kan vid en första anblick te sig oproblematisk och fulländad. Vid en närmre titt och metodisk undersökning finner vi dock ett annat svar. De budskap Disney sänder ut i sina filmer kan ifrågasättas. Vi har i detta arbete systematiskt undersökt hur budskapen i Disneyfilmen *Prinsessan och Grodan* fabriceras, mer konkret gällande genusframställningen, hur olika etniska grupper återges och hur myter konstrueras eller reproduceras. Problematiken i detta ligger just i myten om nya normer som konstrueras, eller gamla normer som reproduceras.

Vår specifika frågeställning lyder: Vilka underliggande budskap gällande genus, etnicitet, myter och stereotyper förmedlas i Disneyfilmen *Prinsessan och Grodan*?

Genom att använda den kvalitativa metoden textanalys har vi lyckats lyfta fram eventuella underliggande meningar och budskap i texten. Under arbetets gång har vi systematiskt analyserat bit för bit av vår valda film för att på detta sätt få ett så korrekt slutresultat som möjligt.

Efter genomfört arbete kan vi konstatera att det tydligt visas mängder av dolda budskap rörande bland annat genus, etnicitet och myter i denna Disney film. Filmen *Prinsessan och Grodan* förmedlar dubbla budskap och allt kan inte antas vara svart eller vitt.

Nyckelord: Disney, genus, genusordning, etnicitet, myter, stereotyper, samhällsnormer, semiotik, textanalys, hermeneutik

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	4
2. Syfte och frågeställning	6
3. Teori	7
3.1 Semiotik.....	7
3.1.1 Teckenbärare.....	8
3.2 Färger.....	8
3.3 Genus.....	9
3.3.1 Familjemönster.....	11
3.4 Etnicitet.....	12
3.5 Stereotyper.....	12
3.6 Myter.....	13
4. Metod	14
4.1 Textanalys som kvalitativ metod.....	14
4.1.1 Filmens genre.....	15
4.2 Hermeneutiken som vetenskapsteoretisk utgångspunkt.....	15
4.3 Avgränsning och urval.....	16
5. Analys	17
5.1 Handling i Prinsessan och Grodan.....	17
5.2 Beskrivning av filmkaraktärerna.....	17
5.3 Våra helhetsintryck.....	18
5.4 Beskrivning och konnotativ analys av filmsekvenser.....	19
5.4.1 Tiana och Charlottes familjer.....	19
5.4.2 Tiana i sitt yrkesliv.....	21
5.4.3 Drömscener.....	22
5.4.4 Tiana som groda.....	23
5.4.5 Poträttering av Charlotte.....	24
5.4.6 Stadens invånare.....	25
5.4.7 Prinsens assistent, Lawrence.....	26
5.4.8 I magins värld.....	26
5.4.9 Slutscenen.....	27
6. Diskussion och slutsats	28

Litteraturförteckning

1. Inledning och bakgrund

Ond eller god? Rik eller fattig? Manlig eller kvinnlig? Finns det en verklighet där allt är svart eller vitt och där världen är uppbyggd av motpoler? Flera generationer har vuxit upp med Walt Disneys alla filmer och karaktärer. Ända sedan 1937 års premiär av *Snövit och de sju dvärgarna* har barn försvunnit in i dess förtrollande värld och drömt sig bort för en stund. Budskapen i berättelserna är optimistiska och präglas av gott humör och lyckliga slut. Vänskap, kärlek och hjälpsamhet värdesätts högt tillsammans med den ständiga kampen mot skurkarna och de onda (Rönnerberg 1999, s.11).

Disney kan tyckas helt fantasiskt och magiskt men om man skrapar under ytan och börjar fundera kring vad som egentligen döljer sig där under blir det problematiskt. Vad sänder Disney egentligen ut för signaler till barn och ungdomar? Vi bygger våra normer och värderingar utifrån en mängd aspekter och i det postmoderna samhället som vi lever i idag har mediernas roll allt större inverkan på våra liv. Vi förlitar oss allt mer på medierna och de har blivit mer eller mindre som en extra förälder. Ur filmer och TV skapas normer och regler och det är utifrån medierna som vi till viss del bygger vår identitet och uppfattning om vem man är eller vill vara.

Vid närmare eftertanke är det t ex betydligt fler vita än färgade i Disneys filmer och sättet de olika hudfärgerna framställs på skiljer dem åt. Något annat som återkommer i filmerna är att vissa egenskaper hör samman med andra egenskaper, man kan t ex se att de flesta som är smala och snygga oftast är de som är lyckligast och mest framgångsrika. Medan tjockare figurer målas upp som mer klumpiga eller kanske rentav misslyckade.

I dagens moraliserade värld börjar mediekonglomeratet Walt Disney ifrågasättas allt mer. Detta ser vi exempelvis i dokumentärfilmen *Mickey Mouse Monopoly*, där bland annat Dr. Henry Giroux och Dr. Gaile Dines lägger fram sin kritik mot Disney och vilken inverkan dessa filmer har på den yngre generationen (www.youtube.com). Disney som är en global producent av barnfilm borde föregå med gott exempel. Tyvärr måste man troligtvis medge att stereotyper och främlingsfientlighet förekommer till viss del i Disneys filmer. Många kritiker visar starkt motstånd mot den genusbild som förmedlas i de flesta av Disneys berättelser där kvinnan porträtteras som den vackra och passiva som alltid i slutändan behöver räddas av en stark man. Rönnerberg som är en av tidigare forskare inom ämnet hävdar även att Disneyfilmernas slut är orealistiska då godheten alltid segrar

och de onda besegras (Rönnerberg 1999, s.14).

Disney har varit ett starkt mål för många kritiker genom åren, men kritiken har oftast handlat om Disneys generella budskap i deras produktioner, sällan om en specifik film (Rönnerberg 1999, s.15).

Detta har bidragit till att kritiken uppfattats som rörig och därför har vi valt att genomföra en grundlig analys av en Disneyfilm eftersom dessa typer av analyser saknas. Hösten 2009 hade Disneys nya film *Prinsessan och Grodan* premiär i USA. Filmen är tecknad på det traditionella viset, men de presenterar för första gången en afroamerikansk prinsessa. *Prinsessan och Grodan* har mötts av både positiv och negativ kritik och åsikterna är många och delade. Vissa anser att Disney tagit ett stort kliv framåt i genus och etnicitet debatten medan andra påpekar att filmen porträtterar olika kulturer och etniska grupper på ett fördomsfullt eller rentav rasistiskt vis. Därför är det väl befogat att gräva djupare i den ännu outforskade filmen.

2. Syfte och frågeställning

Vårt syfte är att genomföra en textanalys av Disneyfilmen *Prinsessan och Grodan* för att se om det finns några karakteristiska drag och mönster som ständigt återkommer i filmen. Vårt mål är att studera vilka underliggande värderingar och budskap som förmedlas i texten. Vi vill ta reda på hur karaktärerna porträtteras och hur den rådande världsbilden i filmen ser ut. Genus, etnicitet, myter och stereotyper är ett antal av våra huvudsakliga teman. Dessa hjälper oss att ställa frågor till texten som; Vilka stereotyper skapas eller reproduceras i filmen? Hur ser könsfördelning, makt och etnicitet ut i filmen? På vilket sätt förmedlas t ex egenskapen god respektive ond? Vilka myter och föreställningar bekräftas i filmen? Vår huvudsakliga frågeställning lyder;

Vilka underliggande budskap gällande genus, etnicitet, myter och stereotyper förmedlas i Disneyfilmen Prinsessan och Grodan?

3. Teori

3.1 Semiotik

Som metodverktyg i en textanalys krävs ett eller flera perspektiv. Vi har i detta forskningsprojekt valt att använda oss av semiotiken som instrument till vår analys dvs. läran om tecken och teckensystem (Østbye et al. 2004, s.63). Semiotiken kändes som ett naturligt val då syftet är att tolka en text och sedan studera underliggande meningar och budskap som förmedlas. Varje text har sitt specifika teckensystem som består av två grundläggande beståndsdelar; uttryck och innehåll. Vi valde därför inleda med att utföra en grundlig beskrivning av textens rådande tecken för att ta reda på hur Disney i denna film valt att på olika vis presentera karaktärer, miljöer och kulturer.

Roland Barthes, en av de ledande semiologerna i Frankrike under 1950- och 1960-talet, som utvecklade en användbar aspekt inom semiotiken nämligen betydelsens två nivåer: denotation och konnotation. Vid studier av en text är vår första uppenbara förnimmelse av en text denotationen t ex. vad som faktiskt fotograferas i en bild. Konnotation står däremot för medbetydelse dvs. vilka reflektioner och värderingar som uppkommer vid en andra anblick. I detta stadium möter läsarens uppfattningar de rådande kulturella samt samhällsliga normerna. Detta analytiska arbete är möjligt på grund av att vi besitter vissa kulturella och samhällsliga *koder* dvs. regler och normer som hjälper oss att tolka dessa tecken. (Hansson et al. 2006, s.14-16) Barthes menar att semiotikens viktigaste uppgift är att förse oss med verktyg som hjälper oss att skilja mellan denotativa och konnotativa värden (Fiske 1998, s.117-120). Om man tillämpar detta på vårt specifika ämne så ger detta oss ett användbart verktyg i vårt tolkningsarbete.

Vi inledde med att titta på filmen varsin gång i separata rum då vi skapade oss en första bild av texten som inledningsvis kommer innefatta denotativa betydelser. När vi däremot såg filmen en andra gång uppkom nya reflektioner dvs. konnotativa betydelser kring texten dök upp. Vi såg även filmen tillsammans och utbytte reflektioner vilket kan tänkas ta vår analys till ytterligare en högre konnotativ betydelsenivå. De konnotativa betydelserna har som tidigare nämnts en kulturell förankring och innehållet kan variera över tid. Skulle två mediestudenter i exempelvis Asien utföra detta projekt skulle troligtvis de konnotativa aspekterna se något annorlunda ut jämfört med våra eftersom vi härstammar från olika kulturer med olika normer och värderingar (Østbye et al. 2004, s.67,68).

Den amerikanske filosofen, matematikern och fysikern Charles Sanders Peirce har även han bidragit till semiotikens teckenlära. Peirce menade att allt runt omkring oss är tecken så länge det betyder något för oss. Han definierade begreppet tecken enligt följande; *ett tecken är allt som på ett eller ett annat sätt står för något annat för någon* (Gripsrud 2002, s.148-149). Vidare gör Peirce en uppdelning av tre olika teckentyper; *Symboler* är tecken som med hjälp av att vi lärt oss vissa koder får sitt syfte genom att man kommer överens om en betydelse t ex. ett peace märke symboliserar fred. Dessa tecken står för något men brukar inte alltid likna det den står för. *Index* är tecken som fungerar ungefär som ett schema, som något som pekar på det som det står för till exempel en vigselring pekar på att personen ifråga är förlovad (Gripsrud 2002, s.150-152). *Metaforer* är något som står för något annat. Vi använder metaforer flitigt i vårt vardagsspråk, ett exempel kan vara uttrycket att vi "kastar" oss över tidningen när vi i själva verket bara plockar upp tidningen på vanligt vis. Ibland kan metaforer förväxlas med symboler (Gripsrud 2002, s.216).

3.1.2 Teckenbärare

I filmer och folksagor förkroppsligas vissa mänskliga egenskaper på djur och fantasifigurer, detta för att barn ska känna igen sig i egenskaper och känslor. I barnkulturens värld är djur som ormar och vargar de onda figurerna i sagorna. Deras funktion är alltså att ta mänskliga drag och överdriva detta så att egenskaper blir tydligare. Djuren är alltså inte djur, de är istället abstraktioner, en människa fast i en annan skepnad (Rönnerberg 1999, s.23).

3.2 Färger

Med hjälp av färger kan man uttrycka en viss känsla och stämning. Olika färger representerar skilda egenskaper. Det finns däremot skillnader på hur vi tolkar färger beroende på vilken kultur man tillhör. En färg kan ha olika betydelse beroende på var man befinner sig i världen. Enligt det västerländska synsättet delas färgerna in på följande vis:

Röd	Orange	Gul	Grön	Blå	Lila	Vit	Svart
Styrka, makt, krig, kärlek	Entusiasm, lycka, kreativitet, framgång	Glädje, intellekt, energi	Naturen, tillväxt, harmonin, pengar	Djup, stabilitet, visdom, intelligens	Makt, lyx, ambition, magi	Godhet, oskuldsfull, renhet	Makt, elegans, död, ondska, mystik

(www.color-wheel-pro.com)

Det här färgschemat är inte vetenskapligt eller akademiskt belagt, det är dock ett medvetet val att presentera schemat i teorin då den ger en bra och tydlig överblick för färgernas funktion i vår västerländska värld. Att ljusa och vita färger symboliserar renhet, godhet och oskuldsfullhet och att mörka färger symboliserar ondska är en allmän uppfattning i västvärlden. Däremot är det svårare att generalisera enskilda färger om vad de skulle symbolisera, därför kommer vi vara varsamma med användningen av tabellen.

3.3 Genus

Genom att sätta på oss våra genusglasögon studerar vi hur denna moderna Disneyfilm väljer att presentera de olika könen. Medietexter tenderar att framställa kön på ett stereotypt sätt. Kvinnliga gestalter presenteras oftast som sexobjekt och hemmafruar medan män presenteras som djärva, starka, stabila och överordnad kvinnan (Lindgren 2005, s.177).

Varför är det nödvändigt att undersöka relationen mellan media, genus och identitet? Media och kommunikation är två centrala delar i vårt moderna liv, samtidigt är genus ett viktigt element till hur vi ser på oss själva och på vår identitet. När medierna profilerar så många bilder på hur kvinnor och män ska betraktas, är det svårt att tänka sig att dessa uttryck inte skulle spela någon roll för hur vi uppfattar- och skapar vår egen identitet. Lisbet van Zoonen skriver i sin bok *Feminist Media Studies* att vi föds in i ett samhälle där en uttalad och utmärkt skillnad mellan individer som kvinnor och som män, samt kvinnligt och manligt gör att vi agerar och ser oss själva på ett visst vis. Detta faktum gör att hela samhället och ens sociala liv borde ställa hårda krav på hur saker och ting framställs i bland annat medierna samt ger oss en stark anledning till att studera denna relation. För att underlätta läsandet av resterande text i arbetet vill vi börja med att definiera de två högst väsentliga begreppen kön och genus. Ordet *kön* används för att skilja på människor, djur och växter beroende på vilken sorts könsceller de har. Detta kallas det biologiska könet. *Genus* däremot är ett begrepp som används för att förstå och urskilja de föreställningar, idéer och handlingar som tillsammans formar människors sociala kön. Här betonas relationen mellan könen samt uppfattningar och tankar om vad som uppfattas som manligt respektive kvinnligt. Genom att använda två olika begrepp vill man betona skillnaden mellan biologiskt och socialt kön (Van Zoonen 2003, s.30-33). I det här arbetet är det begreppet genus som är relevant för vår del.

Vetenskapsrådet, som är en statlig myndighet som ger stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom alla vetenskapsområden, menar att det i varje samhälle finns en genusordning som består av alla föreställningar om kvinnligt och manligt. Genusordningen visar

bland annat vem som bör göra vad, vem som kan bestämma vad samt hur vi uppfattar oss själva och varandra. Den här föreställningen om kön och genus genomsyrar hela vårt tänkande och präglar förutom sexualitet och familjeliv även vår arbetsmarknad, politik och religion (www.vr.se).

När man talar om hur pojkar och flickor, män och kvinnor betar sig som förväntat utifrån den rådande genusordningen, talar man om genusstereotyper. Maria Nikolajeva har i sin bok *Barnbokens byggklossar* ställt upp ett schema för ”manlighet” och ”kvinnlighet” som vi avser använda i vår analys av vår valda film. Nikolajeva påpekar dock även att våra föreställningar om ”typiska” manliga och kvinnliga drag har förändrats genom tiderna och att det absolut inte är en självklarhet att individer följer detta schema. Detta schema ska istället ses som ett verktyg som underlättar när man vill bedöma hur stereotypa personer skildras i t.ex. en film eller bok (Nikolajeva 1998, s.64-65).

Män/pojkar	Kvinnor/flickor
Starka	Vackra
Våldsamma	Aggressionshämmade
Känslokalla, hårda	Emotionella, milda
Aggressiva	Lydiga
Tävlande	Självpuffoffrande
Rovgiriga	Omtänksamma, omsorgsfulla
Skyddande	Sårbara
Självständiga	Beroende
Aktiva	Passiva
Analyserande	Syntetiserande
Tänker kvantitativt	Tänker kvalitativt
Rationella	Intuitiva

Även om våra föreställningar om manligt respektive kvinnligt har förändrats genom tiderna har det inte alltid varit så jämförbart som det faktiskt är idag. År 1948 beskrev Simone de Beauvoir i sin bok *Det andra könet* kvinnan som något som är oväsentligt gentemot det väsentliga. Kvinnan definieras och differentieras i förhållande till mannen och inte han i förhållande till henne. Hon använder begreppet *det Andra*, för att benämna kvinnan (de Beauvoir 1973, s.12-13). År 1948 frågade sig de

Beauvoir hur sagan om Askungen skulle kunna undgå att behålla sin förtrollning då allt som uppmuntrar den unga flickan är att istället för att själv försöka skapa sin lycka och nå framgång, vänta sig förmögenhet och därmed lycka av "sagoprinsen" (de Beauvoir 1973, s.113-114). I moderna berättelser såväl som i antika legender är mannen den privilegierande hjälten. I sagornas äventyrliga värld är det pojkarna som utforskar nya kontinenter, vatten och överlever i djungeln (de Beauvoir 1973, s.177). Flickorna får spela Askungen, Snövit och Törnrosa, medan pojkarna kämpar mot drakar och slåss med jättar. Flickorna sitter då inspärrade i slott, torn eller är insomnade och får vänta på sina prinsar. Oftast krävs ingen annan egenskap av dem än skönhet (de Beauvoir 1973, s.179).

Föreställningen om manliga och kvinnliga roller i dagens samhälle har som sagt förändrats. David Gauntlett, vars bok skrivits flera decennier efter de Beauvoirs, menar att femininitet idag inte är en självklar väg för kvinnor. Istället är "att vara feminin" ett aktivt val av egenskap som kvinnor kan välja att plocka fram när helst de behagar (Gauntlett 2008, s.10). I vår analys av *Prinsessan och Grodan* ska vi studera de olika filmkaraktärernas genusdrag och undersöka i fall dessa utmanar traditionella stereotypa tankesätt.

3.3.1 Familjemönster

När man talar om genusperspektiv, manligt och kvinnligt är det även intressant att diskutera och analysera porträtteringen av familjerelationer i Disneys filmer. Man kan fråga sig i fall framställningen av sociala relationer och roller i Disneys filmer är konservativa eller överrensstämmer med dagens verklighet. Speglar de urgamla familjemönster eller formar de moderna kapitalistiska normer och myter om kärnfamiljen som enda gällande social norm?

När det kommer till giftermål och "leva lyckliga i alla sina dagar" skriver Rönnberg att Disney inte framställer detta som en bekräftelse av verkligheten, utan som ett romantiskt och i det närmaste ouppnåeligt mål. Detta gäller dock inte för både kvinnor och män. I sagornas värld är det främst kvinnor som anser att äktenskapet är det man borde sträva efter. För mannen är däremot giftermålet snarare en belöning för visat hjältemod (Rönnberg 1999, s.191).

Rönnberg talar även om att mannens framträdande roll som förebild för barnen i Disneyfilmer. Hon pekar på saknaden av ensamstående mödrar och menar att det däremot finns gott om framstående ensamstående pappor. Det är även papporna som oftast har den ledande rollen i familjen där normer,

värderingar och visdomsord föds (Rönnerberg 1999, s.192).

3.4 Etnicitet

Genom att definiera begreppet etnicitet kan vi analysera Prinsessan och grodan med ett kritiskt synsätt. Att se till kulturella och etniska synvinklar känns högst relevant då denna film utmanar och behandlar olika etniska grupper och kulturer med varandra. Begreppet etnicitet kan förklaras som en identifikation med och känsla av tillhörighet till en särskild etnisk grupp. Begreppet används när kulturella främlingar eller minoritetsgrupper med lägre status beskrivs. Vissa etniska grupper utmärks av en negativ bild och framtoning (Lindgren 2005, s.182). Det kan ses som ett naturligt och tidlöst begrepp där historia, språkliga och kulturella grunder finns för att hålla samman den etniska gruppen samtidigt som den ändå kan ses som en social konstruktion (Ålund 2005, s.27-36).

När man pratar om etnicitet brukar termen ras ofta förekomma. En förklaring till att rasfenomenet återkommer kan hänvisas till nationers behov att identifiera sig i förhållande till andra nationer. *”Det handlar om att problematisera hur kön och etnicitet konstitueras som meningsfulla indelningsmekanismer och markörer för social ojämlikhet”* (Reyers et al. 2006, s.21). Kulturteoretikern och sociologen Stuart Hall menar att det västerländska samhället har etablerat sig självt som norm genom att definiera andra etniska grupper och kulturer som onormala eller avvikande. Det västerländska samhället har blivit ”vi” där de framstår som individualister medan andra kulturer blivit ”dem” där man förknippar ”dem” med kollektivistiska, religiösa eller kanske rentav annorlunda (Hylland Eriksen 2002, s.58). *”Vitheten har den sociala makten att definiera sig själv som normen”* (Fiske i Lindgren 2005, s.182).

Etnicitet kopplas lätt samman med makt då vissa etniska grupper är underordnade. När det gäller kön och etnicitet påpekar Professorerna i sociologi Floya Anthias det dubbla förtrycket som mörka eller invandrade kvinnor utsätts för. Gruppen är inte bara underordnad sin egen etniska grupp som kvinna, de är även underordnade majoritetssamhället i och med att de tillhör en etnisk minoritetsgrupp (Reyers et al. 2006, s.17-27).

3.5 Stereotyper

Stereotyper kan förklaras som förenklade bilder av en person eller en hel grupp (Benshoff & Sean Griffin 2004, s.351). Vissa typer av beskrivningar av människor återkommer ofta som till exempel att kvinnor är mer emotionella än rationella eller att afrikaner är bra dansare. Etniska stereotyper omfattar föreställningar om särskilda egenskaper som kan generaliseras på en viss etnisk eller

kulturell grupp. Dessa stereotyper bygger främst på fördomar man har, och detta kan ofta kopplas samman till diskriminering. Det gör att etniska stereotyper ofta har en negativ klang, vilket inte är hela sanningen. Det finns även positiva bilder som t ex att svenskar skulle vara ordningsamma (Benshoff & Sean Griffin 2004, s.7).

3.6 Myter

Litteraturforskaren och semiotikern Roland Barthes använde sig av termen myt som ett grundläggande begrepp när vi avläser tecken och koder. Han definierar myter som en kulturs sätt att tänka och förstå verkligheten. Barthes skiljer mellan primitiva myter som handlar om gott och ont, livet och döden och gudomliga ting från sofistikerade myter som handlar om vetenskap, manligt och kvinnligt och familjen. Han menar med detta att myter i många fall hjälper oss att förstå historien och att få den att framstå som naturlig (Fiske 1998, s.120-121). En dominerande myt har genom tiderna varit att kvinnans plats är i hemmet där hennes naturliga uppgift är omvårdnad och uppfostran medans mannen fungerar som familjens överhuvud och ekonomiska försörjare. Detta har i sin tur gett upphov till föreställningen om att den heterosexuella kärnfamiljen med man, hustru och barn är det naturliga och det rätta. I takt med att kvinnans ställning blivit allt starkare och att de traditionella familjemönstren börjat lösas upp så förändras även myterna och nya skapas (Fiske 1998, s.121-123).

4. Metod

4.1 Textanalys som kvalitativ metod

För att kunna studera denna medietext och skapa oss en helhetsbild av den har vi som tidigare nämnt, valt att använda oss av textanalys som kvalitativ metod. Detta för att kunna lyfta fram eventuella underliggande meningar och budskap i texten, men även för att vi har ett genuint intresse av att skapa oss kunskap om texten (Ekström & Larsson 2000, s.173). Østbye, Knapskog, Helland & Larsen pekar på vikten av att ha ett starkt intresse för sitt forskningsområde för att kunna formulera bra och användbara frågor till texten (Østbye et al. 2004, s.71). För att förtydliga vår forskningsmetod följer här en definition av begreppet text som vi valt att använda oss av:

”Den musik som kommer ur radion, de skrivna texter vi läser, de bilder vi ser, de plagg vi har på oss och alla andra populärkulturella yttringar kommer emot oss i form av texter. Textbegreppet åsyftar alltså i detta sammanhang inte bara text i form av bokstäver utan en rad olika yttringar (ljud, bilder, saker etc.) som är betydelsebärande och således i någon mening kan ”läsas” (Lindgren 2005, s.14).

Eftersom medietexter idag får en allt mer omfattande plats i våra liv och ständigt är med i skapandet av våra referensramar är det mycket viktigt att kritiskt granska texter som exempelvis Disneyfilmer och vad som egentligen uttrycks i dessa texter. Walt Disney som en av världens största producenter av barnkultur besitter ett enormt ansvar över vilken påverkan deras texter har på den yngre generationen. För att stärka motiveringen till val av metod hänvisar vi till vad Østbye, Knapskog, Helland & Larsen skriver i sin bok *Metodbok för medievetenskap*:

”Textanalysen lyfter fram aspekter hos filmen som inte nödvändigtvis är medvetna för en tonåring, eller som ungdomar saknar begrepp för att beskriva. Analysen ger kunskap om filmerna som inte kan uppnås genom intervjuer” (Østbye et al. 2004, s.70).

Textanalys är med andra ord ett passande tillvägagångssätt för att närma sig medietexter och gräva djupare i den textuella innebörden. Vi började med att studera textens idiosynkratiska särdrag dvs. det som är unikt med just denna text, vilket är mycket viktigt (Østbye et al. 2004, s.65). Ett inledande steg i den textanalytiska processen var sedan att definiera och klargöra textens genre. Den aktuella texten i detta forskningsprojekt går under genren animerad långfilm. Alla texter tillhör olika

slags genrer som bygger på igenkännbara drag hos texten. Detta underlättar för mottagaren i bemötandet av texten om de har möjlighet att placera in texten i ett fack de känner igen (Østbye et al. 2004, s.71+72).

4.1.1 Filmens genre

Denna typ av tecknad långfilm består av långa sekvenser av bildrutor som tecknas för hand eller tas fram i datorer. *Prinsessan och Grodan* är ett tydligt exempel på hur man genom att använda sig av de gamla metoderna för teckning skapat en animerad långfilm. Filmens teckning, bilder och färger har samma form och utseende som de allra första klassiska Disneyfilmerna som till exempel Snövit och de sju dvärgarna (Rönnerberg 1999, s.3-14).

4.2 Hermeneutiken som vetenskapsteoretisk utgångspunkt

Den brittiske medieforskaren Roger Silverstone pekar på det faktum att textanalyser är en av de mest givande metoderna för att få kunskap om en specifik text, vilket innehåll som förmedlas och på vilket sätt detta egentligen sker. Denna typ av kvalitativ textanalys har sin utgångspunkt i den så kallade hermeneutiken som betyder läran om tolkning och förståelsen av diskurser. Denna tanketradition lyfter fram betydelsen av att tolka en text för att skapa sig kunskap om vad den egentligen innehåller och förmedlar vilket är precis det vi vill uppnå med vår forskning (Silverstone 1999, s.29).

Ur en hermeneutisk utgångspunkt tolkade vi och kvalitativt undersökte en specifik medietext och skapade oss förståelse för vad texten egentligen ville säga oss. En metod är därför att försöka göra om det självklara och vardagliga i texten till något uppseendeväckande genom att byta ut gamla koder mot nya. Jostein Gripsrud, professor i medievetenskap, skriver att ”*man måste främmandegöra det självklara*”(Gripsrud 2002, s.178). Detta hermeneutiska tolkningsarbete sker genom självreflektion och en medvetenhet om sig själv och sina förutsättningar. Dock är det viktigt att poängtera att vi alltid utgår från vissa kulturella grundpelare när vi tolkar. Detta innebär att man som forskare alltid besitter en viss typ av förförståelse. Detta är nödvändigt då man måste veta ungefär vad det är man letar efter men det finns alltid en risk att resultatet påverkas (Gripsrud 2002, s.178-179).

Det finns olika tolkningsstrategier när det gäller att avläsa texter menar norske litteraturvetaren Atle Kittang (Østbye et al. 2004, s.65). I vår forskning använde vi oss främst av den så kallade

symptomala läsarten som går ut på att söka efter dolda budskap i texten. Vi försökte bemöta texten med neutralitet i vårt arbete med att skapa oss en bild av den rådande mentaliteten i texten och huruvida den går att koppla till den samhällsliga kontexten. Denna typ av läsart har under årens lopp inspirerats av semiotiken som vi använde som metodologiskt verktyg i vårt analysarbete (Østbye et al. 2004, s.65,66).

4.3 Avgränsning och urval

Vårt intresse låg i att genomföra en mer djupgående analys av en text istället för flera. Därför görs denna analys utifrån enbart en film. Detta för att vi var intresserade av att studera flera aspekter som etnicitet, stereotyper och genus vilket skulle blivit för omfattande att genomföra i ett flertal filmer.

Vår motivering till val av film är att *Prinsessan och Grodan* är en av de senast utkomna Disneyfilmerna och hade premiär år 2009 i USA. En intressant aspekt som vi undersökte är vad Disney i modernitetens 2000-tal förmedlar för budskap och hur man idag väljer att framställa sina karaktärer. En mycket tänkvärd infallsvinkel i vårt val av text är att denna film till viss del står för en medial förändring i och med att Disney försöker utmana de tidigare etniska stereotyperna och presentera en afro-amerikansk prinsessa vilket inte tidigare förekommit i Disneys historia. Ironiskt nog möttes istället filmen av mycket stark kritik för att vara rasistisk i sitt sätt att framställa denna huvudkaraktär (Tapper, 2010).

För att inte begränsa vår forskning var vi öppna och mottagliga för andra insikter och reflektioner när vi arbetade med texten. Becker pekar i sin bok *Tricks of the trade* på vikten av att som forskare vara kritisk till sina tillvägagångssätt och inte vara rädd att pröva nya vägar. Han menar att i arbetet med att finna användbar och värdefull empiri krävs det att man har ögonen öppna för nya aspekter och ny kunskap som man eventuellt inte räknat med (Becker 1998, s.7,86).

5. Analys

5.1 Handling i *Prinsessan och Grodan*

Disney själva väljer att presentera filmen enligt följande:

När den jazzälskande Prins Naveen av Maldonien kommer till New Orelans, blir han lurad av en mystisk voodoo-doktor och förvandlas till en groda. I ett desperat försök att bli människa igen ber han om en kyss av den vackra flickan Tiana. Det här blir starten på ett roligt och spännande äventyr genom träskmarkerna längs Mississippis stränder. En oförglömlig historia fylld med musik, humor och hjärta. Följ med på äventyr där två grodor tillsammans med den kärlekstörstade eldflugan Ray och den trumpetspelande alligatorn Louis ger sig av för att leta reda på den som kan bryta för trollningen – den 197 år gamla Mamma Odie! (<http://www.disney.se>)

Detta är Disneys egen sammanfattning av filmen vilket ger oss en tydlig denotativ första förståelse av handlingen. Här följer nu våra beskrivningar av filmkaraktärerna.

5.2 Beskrivning av filmkaraktärerna

Tiana: Tiana är en driven, ung afroamerikans kvinna med tydliga mål i livet. Hon drömmer om att starta sin egen restaurang som en gång var hennes fars dröm. Hon är en ödmjuk person som värderar familj och vänner mycket högt men har svårt att hinna med att njuta av livet då hon arbetar väldigt hårt för att nå sitt mål. Tiana som karaktär går inte att placera in under den klassiska stereotypen av prinsessa då hon väljer att fokusera på sina egna mål istället för att finna en man och bilda familj. I hennes förvandling till groda dras hon med på ett äventyr genom Mississippis stränder där hennes inställning till livet får sig en törn.

Tianas far, James: Tianas far James är hennes största inspirationskälla i livet. Han lär Tiana allt han kan om matlagning och uppmuntrar henne till en karriär inom restaurangbranschen. Han för vidare visdomsorden att om man arbetar tillräckligt hårt är ingenting omöjligt.

Tianas mor, Eudora: Tianas mor Eudora är mycket kärleksfull och stödjer sin dotter i allt hon gör. Hon arbetar som sömmerska hos den förmögna familjen La Bouff och tar ofta med Tiana till jobbet. Tiana och dottern i familjen blir vänner trots deras olika bakgrund.

Charlotte "Lottie" La Bouff: Charlotte är Tianas barndomsvän. Hon är en hysterisk och extremt romantisk flicka som får allt hon pekar på av sin far som är Louisianas rikaste man. Hennes högsta

önskan i livet är att träffa en prins och bli en riktig prinsessa.

Eli "Big daddy" La Bouff: Big Daddy är en mycket mäktig och rik person. Han är bastant och auktoritär men är svag för sin dotters alla önskningar.

Prins Naveen: Prinsen av Maldonien är en sprallig och dansant figur som tar livet med en klackspark. Han har fått det mesta serverat på ett silverfat och uppfattas som bortskämd. Prins Naveens föräldrar vill inte längre sponsra hans slösaktiga livsstil och det är nu upp till honom själv att tjäna pengar. Han beger sig till New Orleans för att se om det finns en chans hos den rika flickan Charlotte La Bouff. Efter att ha förvandlats till groda av den onda magikern Dr. Facilier beger han sig ut på ett äventyr som kommer att förändra hela hans liv.

Prinsens assistent, Lawrence: Lawrence är prinsens tjocka och klantiga assistent. Han är bitter över att ständigt befinna sig i skuggan av prinsen. I hemlighet drömmer han om att se ut och vara som Prins Naveen.

Den onda magikern, Dr. Facilier: Dr. Facilier är en ond magiker som inte vill något gott. Han använder sig av ond magi för att nå dit han vill och han har en önskan om att bli rik. Därför förtrollar han bl.a. prins Naveen till en groda. Han är en skurkaktig- och mystisk typ som till och med upplevs som mycket obehaglig och hotfull.

Eldflugan Raymond "Ray": Ray är en glad och rolig eldfluga. Med sin kärleksfulla inställning kan han charma vem som helst. Han är en stor själ in en liten kropp. Han gör allt för sina vänner och visar upp ett enormt hjältemod. Tillsammans med krokodilen Louis hjälper Ray till att föra Tiana och Naveen till drottningen av magi nämligen Mama Odie.

Krokodilen Louis: En snäll och skönsjungande figur vars högsta önskan är att få spela trumpet i ett jazzband inför publik. Detta blir svårt med det faktum att han är en krokodil. Med hans härliga personlighet är det svårt att inte älska honom.

5.3 Våra helhetsintryck

Prinsessan och Grodan presenterar en färgstark, spännande och romantisk saga med ett lyckligt slut där det onda övervinns. Filmen förmedlar en stark Disneykänsla med vackra teckningar och härlig musik. Filmen representerar vänskap, kärlek och kampen om det goda. Man får följa en härlig

blandning av karaktärer där alla härstammar från olika bakgrund och har helt olika drag. Budskapet i filmen är just att det inte spelar någon roll hur du ser ut eller vem du är, du är ändå lika mycket värd. Disney presenterar för första gången en mörkhyad prinsessa som är självständig, driven och sätter fokus på att nå sina mål i livet, vilket här är att starta sin egen restaurang. Detta ser vi som en utmaning av den traditionella västerländska stereotypen av kvinnan. Utseendemässigt porträtteras däremot de kvinnliga karaktärerna mycket stereotypiskt med smal midja, stora bröst, långa och förföriska ögonfransar. Rikemansdottern Charlotte La Bouff använder sig mycket av sina yttre attribut för att få det hon vill ha och hennes högsta önskan är att få gifta sig med en prins. Prins Naveen är den klassiska prinsstereotypen med vackert ansikte, svallande hår, välbyggd kropp och en social personlighet som åtrås av de flesta kvinnor. Den onda magikern Dr. Facilier porträtteras med mycket mörka och "onda" färger. Han är lång, mycket smal och har en kantig kroppsform, han har även en tydlig latinoamerikansk brytning. Detta är våra denotativa intryck av filmen. Vi kommer i följande avsnitt att gräva djupare i filmens textuella innebörd och analysera specifika filmsekvenser och karaktärer för att ta vår analys till en högre konnotativ nivå.

5.4 Beskrivning och konnotativ analys av filmsekvenser

Nedanför följer en grundlig kvalitativ analys av filmen. På en denotativ nivå beskriver vi scener och sekvenser i kursiv stil. Därefter följer vår konnotativa analys.

5.4.1 Tiana och Charlottes familjer

Tiana, Charlotte och deras familjer presenteras i början av filmen. Charlotte själv tar mycket uppmärksamhet och uppträder på ett mycket gapigt och irriterande sätt, men samtidigt har hon en del feminina attribut som till exempel att hennes högsta dröm är att träffa en prins. Tiana porträtteras däremot mer maskulint, hon har till exempel gröna kläder medan Charlotte bär en rosa prinsessklänning. Charlotte har bara en pappa, han är rikast i staden och är väldigt lång, stor och tjock och bär alltid ljus kostym. Tiana bor i en liten villa med sin mamma och pappa och dom lever under knappa förhållanden. En del sekvenser förmedlar en känsla av gemenskap då hela byn eller släkten samlas tillsammans på deras altan.

Denna beskrivning kan vid en första, denotativ, anblick se etniskt oproblematisera ut eftersom särdragen mellan Tiana och Charlotte med deras familjer helt enkelt skulle kunna handla om olika personlighetsdrag. Vid närmare konnotativ analys av situationen kan dock underliggande problem tydas. Situationen ger en bild av att mörkhyade och vita skulle besitta olika egenskaper och förutsättningar.

Tiana och hennes familj presenteras som underordnade, föräldrarna har lågavlönade jobb och bor i utkanten av staden. Tiana, hennes familj och deras nära och kära framställs även som ett kollektiv. Detta ser vi särskilt i en sekvens där Tiana har lagat middag och bjudit in resterande del av byn. Ett 15-tal personer samlas på familjens altan och njuter av en härlig kvällsmat och goda vänners sällskap. Det framkommer tydligt att de känner samhörighet och tillit till varandra. Det alternativa familjemönstret som existerar vid sidan av den så kallade kärnfamiljen är ”storfamiljen” där man lever tillsammans i kollektiv (Hylland Eriksen 2002, s.57-61). Samtidigt presenteras Charlotte och hennes far som individualister, Charlotte har inte någon moder eller nära släkting som nämns. Som Rönnberg nämner i sin bok, *Varför är Disney så populär*, så sänder Disneys filmer ofta ut budskapet om att kärnfamiljen, det vill säga, mamma, pappa och barn skulle vara det enda rätta. Samtidigt är målet att alltid hitta den rätte och tillslut gifta sig, detta såklart med en respektive av det andra könet. (Rönnberg 1999, s.184-185) Filmmakarna å ena sidan utmanar den klassiska bilden av kärnfamiljen när de väljer att presentera Charlottes far som ensamstående förälder. Å andra sidan presenterar Disney däremot endast heterosexuella relationer i *Prinsessan och Grodan*.

Det är inte bara de yttre förhållandena som skiljer de båda familjerna åt. Föräldrarna förmedlar även olika budskap till sina döttrar. Medan Charlotte får höra att hon får det hon vill ha av sin far så får Tiana berättat för sig att hon måste kämpa för det hon vill ha. Dessa fakta förstärker intrycket av ett ”vi” och ”dem”-samhälle där ens etniska bakgrund eller ekonomiska ställningen spelar roll i de flesta aspekter i livet. Detta är ett budskap som ger barnen som ser filmen snedvridna tankar och värderingar om hur man tar sig dit man vill i livet.

Vi kan även se tendenser av att mörkhyade tjejer skulle besitta mer maskulina drag. Tiana bär t ex en mörkgrön klänning och har ett bestämt kroppsspråk där hon bland annat lägger armarna i kors. Charlotte däremot porträtteras som mer feminin. Hon bär t ex en stor rosa prinsessklänning. Charlotte blir även en stereotyp för en västerländsk överklassdotter, detta byggs på att hon är bortskämd och får det hon pekar på. Utifrån tidigare erfarenheter och kulturell bakgrund kan man uppfatta Charlotte som arrogant och snål då pengar och makt kan bli symboler för dessa egenskaper. Hennes pappa utstrålar även han makt, han bär en ljus kostym där färgen symboliserar godhet och renhet. Kostymen i sig är, enligt vårt färgschema i teoriavsnittet, ett index som indikerar på pengar och välfärd.

En annan aspekt som är väldigt intressant i filmen är faktumet att döttrarna ser upp till sina fäder. Tiana ser upp till sin pappa och det är även han som talar med henne om värderingar och tankar om

livet. Tianas dröm och mål i livet grundar sig på hennes fars dröm om att starta en egen restaurang. Detta är något som Rönnerberg pekar på i sin bok där hon talar om att mannen har en framträdande roll vid barnens uppfostran (Rönnerberg 1999, s.192).

5.4.2 Tiana i sitt yrkesliv

Tiana jobbar som servitris på en restaurang. Chefskocken på restaurangen är väldigt stor och även han afroamerikan. Han är robust och ibland till och med oförsämd mot Tiana. Han driver b.l.a med hennes drömmar om att starta eget. Denna skepsis möts hon även av från två brittiska affärsmän när hon presenterar sin idé. De säger till henne att "En liten kvinna med en sådan bakgrund som du, borde ändå inte driva en sådan verksamhet". Tiana håller ändå modet uppe och visar sig inte svag inför sina kunder; hon rör sig på ett graciöst sätt och charmar alla i sin omgivning. Hon sliter hårt om dagarna och är dödstrött när hon kommer hem och sparar varenda krona som hon tjänar ihop.

Den traditionella genusordningen utmanas inte särskilt mycket, utan istället bekräftas stereotypa könsroller som att kvinnan är underordnad mannen samt att hennes arbetsuppgifter är kopplat till hushåll och matlagning. En manlig chef där kvinnan är underordnad som servitris verkar dock naturlig vid första anblick, då denna struktur är vanligen återkommande i det verkliga livet. Att detta inte ifrågasätts i filmen gör den till ytterligare ett tillskott till de redan bekräftade genusmönstren. Den visar att mytologin om vad som är manligt och kvinnligt fortfarande lever kvar i det sena 2000-talet (Fiske 1998, s.121-123). Det är just känslan av att detta förhållande känns naturligt vid första anblick som är problematiskt. Det baseras med andra ord av redan accepterade genusmönster i vårt samhälle, och eftersom ingen motbild visas i prinsessan och grodan så reproduceras stereotyperna ytterligare och på så sätt bekräftas mytologin. I deras relation till varandra har Tianas chef mer makt än Tiana själv. Han utnämner sig här sig själv som bättre än henne genom att vara oförsämd och otrevlig mot Tiana. Här utmanar däremot Disney den kvinnliga stereotypen om att kvinnor skulle vara sårbara och lydiga (Nikolajeva 1998, s.64-65). Istället står Tiana upp för sig själv och låter sig inte tryckas ner av sin chef.

Som Nikolajevas tabell visar uppfattas kvinnor som det vackra könet (Nikolajeva 1998, s.64-65). Tiana rör sig på ett mycket graciöst och kvinnligt sätt för att inte visa sig svag inför sina kunder. På så sätt använder hon sig av sin kropp som redskap för att upprätthålla en god stämning på sin arbetsplats. Som Simone de Beauvoir beskriver i sin bok uppfattas kvinnan som det andra könet, alltså det som avviker från det normala (de Beauvoir 1973, s.113-114). Tiana porträtteras här som

utstickande och annorlunda då hon berättar om sina framtidsplaner om att starta en egen restaurang. Hennes drömmar uppfattas som onormala av de andra och de uttrycker sitt missnöje med hennes idéer. Å andra sidan porträtteras hon som en driven och självständig stark tjej, vilket kan uppfattas som en modern gestaltning av en kvinna. Detta faktum kan tyckas positivt i ett genussammanhang, men då måste man även ta hänsyn till andra aspekter. Detta för att hon samtidigt faller inom ramen för sin etniska grupp som afroamerikan. Här framkommer tydligt det dubbla förtrycket som svarta kvinnor möts av som Reyers talar om (Reyers et al. 2006, s.17-27). Tiana tillhör det avvikande i dubbel bemärkelse, dels tillhör hon det andra könet (de Beauvoir 1973, s.15), och dels tillhör hon en etnisk grupp som är underordnad i samhället.

5.4.3 Drömscener

I en filmsekvens drömmer sig Tiana bort till sin allra högsta önskan om att starta en egen restaurang. I dessa drömmar är Tianas afroamerikanska drag förmildrade, hon har t ex rakpermanentat hår. Tiana bossar här över männen och det är hon som har befälet och kunskapen om hur maten ska lagas och hur borden ska dukas.

I denna sekvens porträtteras Tiana på ett nytt sätt. Hon framställs mycket stereotypt som kvinna med en lång, vit och figursydd klänning som framhäver hennes kvinnliga höfter och hennes stora byst. Hon använder sin charm och spelar på sin kvinnlighet när hon rör sig bland de som jobbar på hennes restaurang. Intressant att nämna är att nästan alla av dessa är män. Dessa män sliter med matlagning och servering samtidigt som de hyllar Tiana som grundare av verksamheten. Hon har med andra ord en stark ställning som kvinna i dessa scener men samtidigt är hon ett objekt för den manliga blicken.

Hennes ställning i drömscenen är alltså betydligt starkare än tidigare vilket kan ses som en utmaning av den stereotypa genusbild som förekommer i resterande delar av filmen. Tiana är experten med kunskap om hur maten ska lagas, hur serveringen ska gå till och hur restaurangen ska skötas. Hon är chefen som delegerar vad som ska göras och framförallt att det görs på hennes vis. Tiana har vissa personlighetsdrag som Maria Nikolajeva menar är typiska drag för män/pojkar. Hon är stark, självständig och aktiv i sitt sätt att vara. Däremot har hon ett mycket vackert yttre vilket enligt Nikolajeva är ett typiskt drag för kvinnor/flickor i exempelvis filmer och böcker.

Det framgår tydligt att det är hennes personliga dröm då bland annat budskapet är att alla, oavsett bakgrund eller ras, ska vara välkomna till hennes restaurang. Detta går att koppla till det faktum att

hennes långklänning och hennes accessoarer är vita vilket står för godhet (www.color-wheel-pro.com). Tiana framställs just som en god och ödmjuk person som ser till de inre kvalitéerna hos sina medmänniskor. Filmen i helhet förmedlar en känsla av att alla är lika mycket värda oavsett om du är en krokodil, en prins eller en eldfluga.

De här filmsekvenserna är extra intressanta då man kan fråga sig varför Tianas goda egenskaper är förmildrade när hon är sig själv och varför hon porträtteras som en vacker dam i vit, elegant klädsel i sina drömmar. När Tiana spelar sin ”vanliga” karaktär, upplevs hon mer underordnad på grund av sin omgivning. Stark är hon visserligen alltid, men detta framkommer inte på samma tydliga vis som när hon spelar karaktärerna groda, eller elegant dam i drömscener.

5.4.4 Tiana som groda

Under större delen av filmen är Tiana förvandlad till groda efter att ha blivit kysst av den nonchalanta Prins Naveen. Tillsammans med krokodilen Louis och eldflugan Ray ger sig denna härliga blandning av karaktärer sig ut på ett hisnande äventyr. Tiana har en stark och aktiv roll där hon i många fall är den personen med mest kunskap.

Ur ett genusperspektiv har Tiana som groda en något starkare roll än vad hon har som människa och kvinna. Hon har i vissa scener en ledande roll över Prins Naveen som framställs som naiv och utan särskilt mycket livserfarenhet. Tiana lär honom vad hon kan om att laga mat, att ta hand om sig själv och sin familj. Hon försöker förmedla budskapet om att man måste kämpa för det man vill ha här i livet. I dessa scener tror personerna i hennes omgivning på henne och hennes framtida dröm om att starta sin egen restaurang. Detta går att återkoppla till det de Beauvoir talar om i sin bok *Det andra könet* om att kvinnan skulle vara det oväsentliga och endast definieras utifrån mannen. I *Prinsessan och Grodan* framställs däremot Tiana som det väsentliga och den som besitter kunskap och livserfarenhet. Det är Tiana som gång på gång räddar prins Naveen och det är prinsen som tränar efter henne, inte tvärtom som den klassiska bilden av det som de Beauvoir tidigare nämnt.

Eftersom huvudkaraktären Tiana under större delen av filmen är förvandlad till groda är det positivt att hon då porträtteras som stark och driven. Men frågan är, om Disney nu valt att satsa på att ha en afroamerikansk prinsessa som huvudroll varför är hon då förvandlad till groda under nästan hela filmen? Disney hade kunnat välja att låta Tiana spela sin roll som afroamerikansk prinsessa under fler sekvenser i filmen istället för att låta fokus ligga på hennes roll som groda. Detta hade då

kunnat vara en början på en hållbar utmaning av Disneys tidigare traditionella stereotyper.

Även om Tiana förvandlas till en groda kan man ur ett genusperspektiv titta på det här kritiskt. I filmen porträtteras hon fortfarande som något vackert och gulligt med långa ögonfransar som när det behövs tar fram sin charmiga, förföriska sida. Prins Naveen porträtteras som manlig med stora muskler, även som groda. Vilket visar oss att även om karaktärerna byter skepnad, så finns de klassiska genusattributen fortfarande kvar.

5.4.5 Poträttering av Charlotte

Under filmens gång presenteras Charlotte vid många tillfällen som väldigt fåfång. Hon sminkar, piffar till sig och spelar förförisk i sin stora, rosa klänning. I Charlottes liv är det utseendet och drömmen om en prins som ligger i fokus. Aldrig nämns något om karriär eller att hårt arbete krävs för att nå dit man vill.

Att Charlottes rollfigur porträtteras enligt stereotypen om den klassiska, vita kvinnan blir väldigt tydligt omedelbart i filmen. Då skulle man dock kunna tro att rollfiguren skulle matcha de flesta av Nikolajevas punkter i sitt schema för de klassiska genusstereotyperna, men faktum är att Charlotte endast uppfyller sex av tolv punkter (Nikolajeva 1998, s.64-65). Charlotte är vacker, emotionell, självupppoffrande, omtänksam, sårbar och beroende, men hon är även våldsamt, aggressiv, tävlande och själv aktiv, vilka tillhör de klassiska manliga föreställningarna. Hon porträtteras med andra ord som mycket feminin med allt vad det innebär men samtidigt så utmanas de klassiska genusstereotyperna eftersom hon även har en hel del maskulina karaktärsdrag. Hon kan skifta från att vara väldigt gullig, till att brisera ut i aggression väldigt ofta. Hon är bestämd och väldigt stark när det kommer till att veta vad hon vill ha, även om det i detta fall innebär en prins.

De klassiska kvinnliga dragen framställs tydligt. Så fort prins Naveen är i Charlottes närhet väljer hon att visa sig från sin bästa sida. Det handlar alltid om att vara vacker, attraktiv, söt och gullig. Detta kan relateras till det som vi tidigare nämnt att de Beauvoir talar om i sin bok, nämligen att kvinnans enda uppgift är att vara vacker. Genusordningen i filmen visar att vi ska se och uppfatta Charlotte som något vackert, men inte särskilt intellektuell. När Charlotte talar, talar hon om drömprinsar, söta klänningar och lyckliga slut. Det finns t.ex. ingen scen där man får höra Charlotte tala om drömmar om en karriär, resor eller liknande självuppfyllande äventyr. Istället får vi höra om hur hon drömmer och väntar på prinsen som ska göra henne till en prinsessa.

Förutom att rollfiguren porträtteras som vacker, beroende och självupppoffrande speglas även karaktären av en bortskämd vit flicka. När filmmakarna väljer att presentera Tiana som självständig, med en stark tro om att det endast är hårt arbete som ger en vad man vill ha, presenteras Charlotte som en flicka som får det hon ber om, allt som oftast av sin far. Inte en gång under filmen får man höra fadern tala till sin dotter på ett sätt som ger sunda värderingar när det kommer till att kämpa och veta vad som är möjligt i livet. Om Charlotte vill ha något behöver hon inte anstränga sig själv mer än att be sin far. Dessa skillnader bekräftar och reproducerar myten om att vita och mörka individer skulle ha olika egenskaper. Frågan är då varför det ser ut som det gör. Etnicitet och genus handlar om makt, vissa gruppers och individers överordning och andras underordning. Genom att applicera mer kvinnliga drag på Charlotte blir uppfattningen att den vita kvinnan mer generellt erhåller större attraktivitet för mannen (Nikolajeva 1998, s.64-65).

Sammanfattningsvis kan vi säga att det denotativa intrycket av Charlotte ger oss en vacker, men hetsig och aggressiv bild av en flicka. Den konnotativa bilden är dock annorlunda. Under filmens gång får vi istället se en liten flicka som är väldigt omtänksam och kamratlig. Hon är inte alls så egoistisk som man i första anblick kan tro. Charlotte överger sin egen dröm om en prins för ett annats pars kärlek ska vinna.

5.4.6 Stadens invånare

Stadens invånare återkommer ständigt i filmen. De mörka invånarna ses ofta i scener där instrument, dans och lågavlönade yrken förekommer; en liten afroamerikansk pojke jobbar t ex som tidningsutdelare. De vita invånarna presenteras däremot lite mer sofistikerade i passiva roller som t ex tedrickande. Kvinnorna i dessa scener bär alla gånger klänning och aldrig byxor.

Att stadens invånare ständigt återkommer i filmen gör att dessa karaktärer skapar oss en generell bild av samhället som filmen utspelas i. Det denotativa intrycket ger oss ett gemytligt samhälle med glada människor, tittar man lite närmre får man se en annan konnotativ innebörd. Vi finner endast svarta män som arbetare med yrken som t.ex. chaufförer, betjänter och musiker. De vita arbetar aldrig utan visas endast när det är festligheter på gång eller när de serveras av en svart betjänt. Det faktum att de färgade kan kopplas till lågavlönade arbeten skulle kunna vara ett index, det vill säga ett tecken på att de svarta i New Orleans och detta samhälle har en lägre ställning. Detta är något som ger oss som tittar en etnisk snedvridning. Problematiken ligger i att tittarna ges en bild av att svarta arbetar med lågavlönade yrken för att passa upp på de rika vita, vilket inte alls speglar dagens samhälle.

5.4.7 Prinsens assistent, Lawrence

Assistenten Lawrence är Prins Naveens närmaste tjänare som ständigt passar upp på honom och släpar runt på prinsens tillhörigheter. Efter många slitsamma år som betjänt och av förnedring av hans storlek och klumpighet har Lawrence fått nog. Han börjar känna vrede och svartsjuka gentemot Naveen och drömmer i hemlighet om att ta över prinsens plats och vackra utseende. När Lawrence möter den onda magikern Dr. Facillier visar det sig att hans dröm kan komma att bli verklighet.

Lawrence är markant kortare och även tjockare än Naveen. Deras kroppsformer symboliserar olika egenskaper (Gripsrud 2002, s.150-152). Naveen som är välbyggd och har mycket utstrålning förknippas med hälsa, välmående och attraktivitet, medan Lawrence tjocka och korta kropp kopplas samman med ointelligents och klumpighet. Eftersom Naveen är den som anses vara mest framgångsrik av dem så blir han normen för hur en man bör vara och se ut. Detta bidrar till en uppfattning om att mindre attraktiva människor skulle vara ointelligenta eller obegåvade. Som Benschhoff & Sean Griffin nämner förenklas bilder av en person eller en hel grupp till olika stereotyper. Här bekräftas myten om att ett visst utseende skulle besitta särskilda egenskaper (Benschhoff & Sean Griffin 2004, s.351).

5.4.8 I magins värld

I de onda scenerna där Dr. Facillier har huvudrollen förekommer mörka och främst lila färger. Facillier är själv lång, smal och kantig med lila ögon. I dessa scener förekommer symboler som ormar och döskallar och det är endast män som medverkar i de här scenerna. Facilliars fokus ligger på att bli rik och han är villig att gå hur långt som helst för att nå sina mål om att bli rik, auktoritär och mäktigast i staden.

I *Prinsessan och Grodan* är det lätt att tyda vilka figurer som ska vara onda, dessa antagande görs av en mängd komponenter. Färgvalet har bl.a. konsekvent en mörk ton där svarta färger och lila färger återkommer ofta. Dessa två färger indikerar på egenskaper som ondska, magi, makt och mystik (<http://www.color-wheel-pro.com>). På liknande vis används vissa djurarter till särskilda ändamål för att förstärka känslor och egenskaper menar Rönnberg (Rönnberg, 1999, s.23). I de otäcka scenerna förekommer bl.a ormar och döskallar för att förmedla en skräckinjagande stämning. De här djuren blir då symboler för ondska.

En intressant aspekt är även att det enbart är män som visas i dessa scener. Här bekräftas den manliga stereotypen av att inneha egenskaper som våldsam, känslökall och aggressiv (Nikolajeva 1998, s.64-65). Mannen är här starkt sammankopplad till ondska och makt vilket i sin tur leder till vidare bekräftelse i den redan utsagda genusordningen att mannen skulle vara det könet som besitter mer makt än kvinnan. Denna förvridna beskrivning av mannen reproducerar redan befintliga könsroller istället för att trotsa genusmönster.

Dr. Facilier nämner även i filmen att pengar är en ingrediens för lycka och framgång. Denna osunda sammankoppling mellan makt, pengar och lycka förvränger verklighetsbilden. Att pengar skulle generera i lycka sänder ut ett budskap där människor som har det sämre ställt inte har samma förutsättningar som de välbärgade för att bli lycklig eller framgångsrik.

5.4.9 Slutscenen

Prins Naveen har avsiktligt avstått från att kyssa Charlotte för att då förvandlas tillbaka till människa igen och bli en rik prins tillsammans med henne. Istället väljer han att följa sitt hjärta och satsa på ett liv som groda tillsammans med Tiana. Under det vackra och skimrande bröllopet bland djuren i skogen så förvandlas plötsligt de båda till människor igen när de kysser varandra eftersom Tiana nu blivit prinsessa.

Här presenteras en klassisk Disneyavslutning med vackra färger, magi och en stark känsla av att karaktärerna kommer leva lyckliga i alla sina dagar. De denotativa intrycken är att Tiana och Naveen kommer att bli lyckliga tillsammans oavsett om de lever som grodor eller människor. I slutändan så förvandlas de ändå till människor och Tiana hade troligtvis inte kunnat uppfylla sin dröm om att öppna en egen restaurang om hon var en groda. De konnotativa reflektionerna säger oss att budskapen är dubbla. Disney gömmer sig under budskapet att man kan bli lycklig oavsett vem man är eller hur man ser ut men sen visar det sig vara tvärtom i slutändan ändå. I själva verket reproduceras istället myten om att giftermål skulle vara ett givet val och mål i livet samt vägen till lycka. Att heterosexuella relationer är de vanligaste familjemönstren i Disneys filmer är allmänt känt och accepterat i västvärlden. Det är mycket sällan homosexuella relationer i Disneys filmer och så även i *Prinsessan och Grodan*.

6. Diskussion och slutsats

Att analysera Disneyfilmen *Prinsessan och Grodan* har för oss varit både intressant och mycket lärorikt. Vi har insett och fördjupat vår förståelse av att många dolda budskap ligger under ytan, detta inte enbart i Disneyfilmer. Det denotativa intrycket skiljer sig oftast avsevärt från det konnotativa och undermedvetna vilket har resulterat i många intressanta diskussioner under arbetets gång. Vi vill i den här avslutade och sammanfattande delen i vårt arbete belysa aspekter och fakta vi har kommit fram till när vi använt oss av de teoretiska modeller och verktyg vi valt inför den här uppsatsen. Genom detta ska vi besvara vår övergripande frågeställning.

Vi har i denna uppsats kommit fram till att den klassiska genusordningen både utmanas och förstärks i denna film. Att de feminina karaktärerna porträtteras och framställs till ytan med klassiska feminina drag är ett faktum. Både Tiana och Charlotte är båda väldigt vackra unga damer med långa ögonfransar och gulliga små klänningar. Även om Tiana framställs med manliga egenskaper ibland, får man i drömscenerna och i slutscenerna se Tiana som vacker, kvinnlig och förförisk. Charlotte däremot framställs, enligt våra teoretiska modeller och verktyg, rakt igenom filmen som en klassisk feminin karaktär. Här förstärks även antagandet om att kvinnans högsta önskan skulle vara att hitta en man, gifta sig och leva lycklig i alla sina dagar. Vilket vi definitivt inte anser speglar dagens moderna verklighet. Kvinnor idag är mer självständiga och har inte samma strävan eller behov av varken en man eller ett giftermål som förr. Disney hade kunnat välja att presentera en mer modern bild av kvinnan där hon inte är beroende av en man utan där hon har lika stor potential att lyckas med en ledande roll i arbetslivet som mannen.

Tiana är förvisso en stark och driven kvinna som i större delen av filmen klarar sig själv. Det uppnås då ett antiklimax när hon i slutscenen ändå hittar sin prins och gifter sig. Disney faller vid målnöret. Om de hade vågat ändra om berättelsen en aning i de fasta Disney-ramarna hade filmen varit lysande, nu bekräftas tidigare stereotyper och myten om etniska grupper och genus lever fortfarande kvar. Budskapet ger oss i ett genusperspektiv dock två bilder av en kvinna. Å ena sidan har vi en kvinna vars enda önskan är att bära en rosa klänning, hitta en prins och leva lyckligt i alla sina dagar. Å andra sidan har vi en kvinna med starka framtida visioner och mål i livet. En kvinna som inte nödvändigtvis behöver gå klädd i klänningar och vara pretentiöst gullig och fin i kanten. Den manliga genusbilden är även den stereotyp. Prins Naveen porträtteras med ett klassiskt prinsutseende med välbyggd kropp, vackert ansikte och han förmedlar ett respektabelt intryck både som människa och i hans roll som groda. Även de övriga manliga karaktärerna framställs på ett

stereotypt sätt. Exempelvis så står prinsens assistent lågt i rang och tillsammans med den onda Dr. Facilier faller dem snarare inom den stereotypa ramen för onda, fula och klumpiga karaktärer. Vi kan med andra ord konstatera att den traditionella manliga genusordningen och dess stereotyper snarare förstärks än utmanas i denna Disneyfilm.

Vi anser även att Disneyfilmen inte bara visar upp den västerländska, ideologiska och socialt konstruerade kärnfamiljen. Ett helt spektrum av samlevnadsformer och föräldraroller visas upp, där dessa familjebildningar utgör en mångfasetterad bild av familjen. Många av karaktärerna har t ex enbart en förälder, detta är positivt då barn som saknar en förälder kan känna igen sig i filmernas värld.

Alla typer av förhållanden i filmen är dock heterosexuella, inga homosexuella eller bisexuella relationer syns till. Filmmakarna hade kunnat presentera olika konstellationer av relationer för att normalisera t ex samkönade relationer. Istället återkommer det ständiga temat i Disney där kvinnan söker sig till en man och vice versa.

Vad gäller den etniska aspekten så försöker Disney ta avstånd från de klassiska och förutsägbara etniska karaktärerna genom att låta huvudpersonen vara en mörkhyad, självständig och driven tjej. Tiana är den första svarta prinsessan i Disneys historia. Intentionen finns alltså där och vid första anblick uppfattas filmen som nytänkande och innovativ. Sanningen är dock inte så ljus som den verkar. Efter att ha analyserat och granskat filmen kan det dock konstateras att klyschorna finns kvar. Deras försök att visa den rätta bilden av verkligheten har inte lyckats. Bitvis har förvisso delar av filmen lyckats nå ut med ett jämställt budskap. Djur i alla dess former och färger bestående av olika individer som på ett anmärkningsvärt sätt, trots deras olikheter finner en livslång vänskap. Det görs även ansatser till att normalisera mänskliga konstellationer och relationer emellan olika individer oberoende etnisk bakgrund och hudfärg. Tiana och Charlotte är exempelvis goda vänner trots deras olika bakgrunder. Man möts heller aldrig av någon direkt rasistisk handling i filmen som skulle vara stötande. Det är dock de underliggande budskapen som skapar problem, filmen förmedlar en känsla som att b .l.a. svarta inte skulle ha samma förutsättningar som den vita befolkningen. Detta konstaterande görs på grund av flera aspekter, som t ex att de mörka alltid har lågavlönade jobb medan de vita porträtteras som välbärgade människor. Deras egentliga syfte som var tänkt att främja allas lika värde trots bakgrund och kultur faller härmed.

Denna typ av forskning är endast ett bidrag till övriga studier om vilka konnotativa uttryck som går att finna inom filmens värld. Men efter att ha genomfört denna textanalys kan vi konstatera att det är mycket viktigt att genomföra analyser av detta slag då det tydligt visat sig att mängder av dolda budskap rörande bland annat genus, stereotyper och myter gick att finna när vi grävde på djupet i denna text. Idagens medierade värld krävs det att vi stannar upp och ifrågasätter vilka budskap och föreställningar som faktiskt omger oss, vi måste sträva efter att göra om det självklara och naturliga till något unikt för att kunna urskilja vad som döljer sig under ytan.

För att konkret besvara vår frågeställning kan vi konstatera att Disneyfilmen *Prinsessan och Grodan* förmedlar dubbla budskap. Allt är inte endast svart eller vitt i denna film. Istället försöker Disney å ena sidan utmana tidigare traditionella genusstereotyper och myter men å andra sidan porträtteras könen och olika etniska grupper fortfarande på ett mycket traditionellt stereotypt sätt. Trots att Disney har försökt rucka i ramarna finner vi samma gamla mönster som alltid. Myten om hur kvinnan och mannen bör vara och vilken etnisk grupp som har under- eller överordnad lever kvar ännu och lär följa oss en bra bit till in i tjugohundratalet.

Litteraturförteckning

Becker, Howard S. (1998). *Tricks of the trade: How to think about your research while you're doing it*. Chicago Ill.: University of Chicago Press

Benshoff, Harry M. & Griffin, Sean (2004). *America on film : representing race, class, gender, and sexuality at the movies*. Malden, Mass: Blackwell

De Beauvoir, Simone (1973). *Det andra könet*. Stockholm: Geber

De los Reyes, Paulina, Molina, Irene och Mulinari, Diana (2006). *Maktens (o)lika förklädnader - kön, klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige*.(red)Stockholm: Atlas

Ekström, Mats & Larsson, Lars-Åke (2000). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Fiske, John (1998). *Kommunikationsteorier: En introduktion*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Gauntlett, David (2008). *Media, gender and identity: an introduction*. London: Routledge

Gripsrud, Jostein (2002). *Mediekultur/Mediesamhälle*. Göteborg: Daidalos

Hansson, Hasse, Karlsson, Sten-Gösta och Nordström Gert Z (2006). *Seendets språk: exempel från konst, reklam, nyhetsförmedling och semiotisk teori*. Lund: Studentlitteratur

Hylland, Eriksen (2002). *Kulturterrorismen. En uppgörelse med tanken om kulturell renhet*.

Valdres Tryckeri: Fagernes

Lindgren, Simon (2005). *Populärkultur*. Malmö: Liber

Nikolajeva, Maria (1998). *Barnbokens byggklossar*. Lund: Studentlitteratur

Rönneberg, Margareta (1999). *Varför är Disney så populär? De tecknade långfilmerna ur ett barnperspektiv*. Uppsala: Filmförlaget

Silverstone, Roger (1999). *Why study the media?* London: Thousand Oaks

Van Zoonen, Liesbet (2003). *Feminist Media Studies*. London: SAGE

Ålund, Alexandra (2005). *Etnicitetens mångfald och mångfaldens etniciteter* i Olsson, Eric (red.) *Etnicitetens gränser och mångfald*. Falun: Scandbook

Östbye, Helge, Knapskog, Karl, Helland, Knut & Larsen, Leif Ove (2004). *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber.

Elektroniska källor

Dokumentärfilmen Mickey Mouse Monopoly (2008-01-03) (Elektronisk) Tillgänglig:

<http://www.youtube.com/watch?v=TgxVvbai_nI> (2010-04-28)

Färgschema för färgernas betydelse (2007-03-28). (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.color-wheel-pro.com/color-meaning.html>> (2010-05-06)

Genusforskning i korta drag (2005-02-18). (Elektronisk) Tillgänglig:

<<http://www.vr.se/download/18.320a86de108dcd98cbc8000516/Genusforskning+i+korta+drag.pdf>> (2010-05-15)

Prinsessan och grodan officiell hemsida (2009-08-18). (Elektronisk) Tillgänglig:

<<http://www.disney.se/prinsessan-och-grodan/>> (2010-05-16)

Tapper, Michael. Sydsvenskan (2010-02-05). (Elektronisk) Tillgänglig:

<<http://www.sydsvenskan.se/kultur-och-nojen/film/filmrecensioner/article626836/Prinsessan-och-grodan.html>> (2010-04-21)